

Vladi Republike Slovenije
Uradu za narodnosti in Službi za zakonodajo
Gregorčičeva 20, 25
1000 Ljubljana

Zveza Srbov Slovenije
Cesta Zore Perello-Godina 3
6000 Koper

**Zadeva: POBUDA ZA PREUČITEV MOŽNOSTI UVEDBE REGISTRA
O NARODNOSTNI IN VERSKI PRIPADNOSTI, KI BI SE
UPOŠTEVALA PRI URADNEM POPISU PREBIVALSTVA**

Zveza Srbov Slovenije kot krovna in legitimna organizacija srbske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji, na podlagi določbe 45. člena Ustave Republike Slovenije ter iz nje izpeljanih relevantnih zakonskih določb, predlaga Vladi Republike Slovenije, da v sklopu svojih, z Ustavo in zakoni določenih pristojnosti, ponovno preuči možnost, da se prebivalcem Republike Slovenije zagotovi svoboda uresničitve pravice do izražanja narodne in verske pripadnosti, ki bi bila upoštevana pri rezultatih uradnega popisa prebivalstva.

Obrazložitev

Pravica do izražanja narodne in verske pripadnosti je ena od temeljnih človekovih pravic, ki je izrecno zapisana in zagotovljena v določbah 41. in 61. člena Ustave Republike Slovenije. Poleg omenjenih določb, pravico do izražanja verske in narodne pripadnosti zagotavlja kopica mednarodnopravnih dokumentov, ki so pravno zavezujoči za Republiko Slovenijo, in sicer tako tisti, ki so sprejeti v okviru Organizacije združenih narodov, kot tudi konvencije in akti Sveta Evrope ter Evropske unije.

Med njimi želimo posebej izpostaviti določbe Splošne deklaracije o človekovih pravicah, Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah, Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic, kot tudi Listino EU o temeljnih pravicah.¹ Temeljna narava pravice do izražanja verske in narodne pripadnosti ter njena ustavna in mednarodnopravna dimenzija so še posebej poudarjene v sodni praksi mednarodnih sodnih teles, predvsem pa v judikaturi Evropskega sodišča za človekove pravice.² Temeljnost in izhodiščnost omenjene pravice pri zagotavljanju posameznikove svobode ravnanja ter pri uresničevanju njegove pravice do osebnega dostojanstva je poudarilo tudi Ustavno sodišče Republike Slovenije.³ Ravno tako spominjamo, da je Odbor ministrov Sveta Evrope večkrat poudaril značaj varovanja pravic manjšinskih narodnih skupnosti, ter v tej luči še posebej izpostavil potrebo po jasni zakonski zaščiti pravice do izražanja verske in narodne pripadnosti. K njeni zaščiti poziva tudi Deklaracija o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ, ki jo je dne 01. 02. 2011 sprejel Državni zbor Republike Slovenije.⁴

Na podlagi zgoraj povedanega ne gre prezreti dejstva, da je pravica do izražanja verske in narodne pripadnosti vtkana v posameznikovo pravico do lastne identifikacije, saj njeno ustavno varovano bistvo slednjemu zagotavlja, da se jasno identificira kot pripadnik posameznega naroda oz. narodne manjšine v določeni družbeni in demokratično organizirani državni skupnosti. Gre za pomembno individualno pravico, ki prispeva k ohranjanju kulturne in narodnostne identitete, izročila ter običajev določene skupnosti, ter k afirmaciji njenih kolektivnih pravic in interesov. Kot taka daje posameznikom upravičenje, da svojo odločitev o verski in narodni pripadnosti tudi javno in zaznavno izrazijo. Takšna njena narava pa po drugi strani predvideva pozitivno obveznost države, da zagotovi ustrezno pravno (zakonsko) rešitev, ki bi zainteresiranim posameznikom omogočila, da bo njihova verska oz. narodna pripadnost poleg tega, da bo svobodno izražena, tudi zaznamovana oz. registrirana v za to ustrezno vzpostavljeni uradni evidenci, seveda ob ustreznem spoštovanju zakonskih določb o varstvu osebnih podatkov.

¹ Glej besedilo določb 9. in 10. člena EKČP, dostopno na: www.echr.coe.int/documents/convention_slv.pdf (dostop dne: 15.12.2020).

² Glej **Murdoch, J.**; Protecting the right to freedom of thought, conscience and religion under the European Convention on Human Rights, dostopno na: www.echr.coe.int/LibraryDocs/Murdoch2012_EN.pdf (dostop dne: 15.12.2020).

³ Odločba Ustavnega sodišča U-I-68/98 z dne 22. 11. 2001. Glej tudi odločbi U-I-205/07 z dne 12. 3. 2009 ter Up-1223/05 z dne 7. 2. 2006.

⁴ Besedilo Deklaracije je dostopno na www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=DEKL32 (dostop dne: 15.12.2020).

Na ta način bi bilo vsakemu posamezniku, ki to želi, omogočeno, da svojo versko in narodnostno pripadnost izrazi na vnaprej predpisan način. To bi se najlažje in najbolj enostavno lahko zagotovilo z izpolnitvijo in predložitvijo podpisane izjave o verski in narodnostni pripadnosti, bodisi v elektronski ali v fizični obliki, pri okrajno pristojni Upravni enoti na območju prebivališča konkretnega posameznika. Tako pridobljeni podatki od posameznikov bi se lahko evidentirali in hranili v posebnem centraliziranem in elektronsko vodenem registru narodne pripadnosti, ki bi nato lahko poslužil tudi kot legitimna in ustrezna podlaga pristojnim državnim organom, predvsem Statističnemu Uradu Republike Slovenije, pri izvajanju ter ugotavljanju rezultatov splošnega popisa prebivalstva.

Posebej želimo poudariti, da pobuda, ki jo predlagamo, v kolikor bi bila sprejeta, ne bi v ničemer nasprotovala veljavni ustavni in zakonski ureditvi Republike Slovenije. Ravno nasprotno, z njenim sprejetjem bi bil storjen še dodaten korak dalje v smeri polne uresničitve ustavnih pravic pripadnikov **vseh** narodnih skupnosti, ki živijo na ozemlju Republike Slovenije, tako pripadnikov večinskega slovenskega naroda, kot tudi pripadnikov vseh ostalih manjšinskih narodov. Poudariti je namreč treba, da trenutno veljavna ureditev niti državljanom slovenske narodnosti ne omogoča, da bi bil podatek o njihovi svobodno izraženi verski in narodni pripadnosti ustrezno pravno evidentiran.

Ravno tako izpostavljamo, da morebitno sprejetje naše pobude in uveljavitev zakonskih možnosti v vsebini, kot jo predlagamo, ne bi povzročilo nobenih pretiranih finančnih stroškov ter tako ne bi predstavljalo dodatne obremenitve državnega proračuna. Ukrepi, ki jih predlagamo, niso takega obsega in take zahtevnosti, da bi v večji meri vplivali na dolgoročno načrtovano porabo državnega proračuna.

Ob tej priložnosti želimo spomniti, da je v Republiki Sloveniji vse do leta 2016 oz. vse do sprememb Zakona o prijavi prebivališča (konkretno njegovega 7. člena) obstajala možnost, da se posameznik pri uradni osebi pristojne Upravne enote izjasni o svoji narodnostni pripadnosti. V zakonu je bilo takrat izrecno navedeno, da je narodnost eden od podatkov, ki jih posameznik poda pristojnemu organu ob prijavi oziroma odjavi stalnega prebivališča in prijavi spremembe naslova stanovanja. Podatek o narodnostni pripadnosti je podal posameznik pristojnemu organu le, če se je o tem želel izreči. Uradna oseba, ki je vodila postopek, pa ga je morala opozoriti na to možnost. Podatek se je zbiral na posebnem obrazcu.

Možnost, da se podatek o posameznikovi verski in narodnostni pripadnosti na njegovo zahtevo tudi ustrezno evidentira, ni tuja pravnim ureditvam držav članic Evropske unije.

Izrecno jo predvideva zakonodaja Finske, Hrvaške, Litve, Slovaške ter Kraljevine Španije. Evidenco o narodnostni pripadnosti prebivalstva vodijo tudi v Združenem kraljestvu Velike Britanije in Severne Irske.⁵

Na tem mestu želimo jasno poudariti, da se popolnoma zavedamo dejstva, da je odločitev o načinu izvedbe popisa prebivalstva v pristojnosti državnih organov Republike Slovenije. Vendar hkrati poudarjamo, da naša zahteva ni, da bi se podatek o narodnostni in verski pripadnosti zbiral kot obvezen oz. obligatoren del popisa prebivalstva, saj k temu država ni zavezana. Naš predlog se nanaša izključno na uvedbo možnosti, da bi se podatek o verski in narodni pripadnosti na željo vsakega posameznika ustrezno evidentiral v določeni uradni oz. administrativni evidenci, ki bi kot tak lahko bil na voljo tudi pristojnim organom pri pripravi statistik o narodni in verski strukturi prebivalstva Republike Slovenije.

Menimo, da je to tudi popolnoma v skladu z relevantnimi določbami Uredbe št. 763/2008 Evropskega parlamenta in Sveta, ki podatka o verski in narodnostni pripadnosti sicer ne predvideva kot obveznega sestavnega dela popisa prebivalstva, vendar ne zanika možnosti, da bi tak podatek bil na voljo kot neobvezna sestavina popisa, še manj pa zanika pravico posameznika, da mu pristojni državni organ na njegovo lastno željo in zahtevo evidentira podatek o njegovi verski in narodnostni pripadnosti. S tem bi na določen način bilo upoštevano tudi priporočilo Odbora ministrov Sveta Evrope, ki je srbsko, hrvaško ter nemško govorečo skupnost prepoznal kot avtohtone manjšinske narodne skupnosti na ozemlju Republike Slovenije ter pozval k polni zaščiti njihovih pravic.⁶

V luči vsega navedenega izražamo upanje in pričakovanje, da bodo pristojni organi Vlade Republike Slovenije sprejeli našo pobudo v obravnavo in nanjo tudi (pozitivno) odgovorili.

V Kopru, 15. decembra 2020

Mr Vladimir Kokanović

Predsednik Zveze Srbov Slovenije

⁵ Glej obrazložitev predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o prijavi prebivališča, dostopno na: www.sns.si/wp-content/uploads/t5113906.pdf (dostop dne: 15.12.2020), str. 9-13.

⁶ Dostopno na: www.rtv slo.si/slovenija/svet-evrope-sloveniji-priznajte-se-nemscino-hrvascino-in-srbscino/335239 (dostop dne: 15.12.2020).